

Remiss Medieutredningens slutbetänkande En gränsöverskridande mediepolitik, SOU 2016:80

Sammanfattning

Regeringen har önskat synpunkter på förslagen i kapitel 7 och materialet i betänkandet som ligger till grund för dessa förslag. Kulturrådets remissvar utgår från vårt uppdrag, som bl.a. innefattar att främja en kulturpolitiskt värdefull utveckling för verksamheter som rör samiska folkets och övriga nationella minoriteters kultur. Vidare har vi sektorsansvar för funktionshinderfrågor med anknytning till myndighetens verksamhetsområde.

Kulturrådet ställer sig bakom utredningens analys att ett nytt mediestöd behövs för att främja allmänhetens tillgång till oberoende nyhetsförmedling även i ett kraftigt förändrat medielandskap. Vi saknar emellertid en beskrivning och analys av hur ett nytt mediestöd skulle kunna samspela med det befintliga stödet till kulturtidskrifter. Målet att främja medborgarnas tillgång till samlande arenor med allsidig, tillförlitlig och aktuell information skulle delvis kunna uppnås genom ett utökat stöd till kulturtidskrifter. Definitionen av allmänna nyhetsmedier är otydlig och kräver ytterligare definition.

Vidare delar vi bedömningen att en förutsättning för ett framtida mediestöd bör vara att utgivaren respekterar demokratins idéer, inklusive förbud mot diskriminering.

Kulturrådet välkomnar att det föreslagna mediestödet omfattar samtliga nationella minoriteters medier och att tröskelvärden för att få stödet ska vara lägre än för majoritetsmedier. Kulturrådet ställer sig bakom förslaget om en högre procentsats för andel stöd till insatser för nationella minoriteter och minoritetsspråk genom det föreslagna innovations- och utvecklingsstödet. Ett utvecklat samspel mellan mediestödet och stödet till kulturtidskrifter skulle ytterligare kunna bidra till att stärka nationella minoriteters medier.

Ett nytt mediestöd för allmänna nyhetsmedier (kapitel 7)

Kulturrådets uppdrag är att verka för kulturens utveckling och tillgänglighet med utgångspunkt i de nationella kulturpolitiska målen. En frekvent kulturbevakning, kritik och debatt, både lokalt och nationellt, har stor betydelse för ett levande kulturliv. Förändringarna i mediebranschen har dock lett till en utarmning av kulturbevakningen på många håll i landet. Kulturrådet menar att effekterna av dessa förändringar skulle kunna mildras genom ett ökat stöd till kulturtidskrifter.

Medieutredningens slutbetänkande saknar emellertid en analys av stödet till kulturtidskrifterna och hur förslaget till nytt mediestöd skulle kunna samspela med ett utvecklat stöd till kulturtidskrifter.

Kulturtidskrifterna har stor betydelse för yttrandefriheten och det offentliga samtalet. Stödet till kulturtidskrifter främjar kvalitet och fördjupning och gör det möjligt för fler personer att göra sina röster hörda genom det skrivna ordet. De pågående nedskärningarna inom dagspressen, neddragningen av kulturbevakning och sammanslagningarna av kulturredaktioner gör att kulturtidskrifterna axlar ett allt större ansvar för kritik och debatt inom kulturområdet, och även för samhällsdebatt i vidare mening. Flera kulturtidskrifter med produktionsstöd har idag en viktig och unik lokal och regional kulturbevakning och kulturkritik som dagspressen saknar eller kraftigt skurit ned under senare år.

Ett utökat stöd till kulturtidskrifter skulle kunna öppna för fler sökande genom att också inkludera kvalificerad nyhetsjournalistik och samhällsdebatt. En höjning av anslaget skulle även ge kvalitativa kulturtidskrifter möjlighet att betala rimlig ersättning till kulturjournalister, redaktörer, översättare, fotografer, illustratörer med flera och därmed förbättra villkoren för professionella kulturarbetare. Dagstidningarnas kulturjournalister, kritiker och andra medarbetare är idag i hög utsträckning frilansare som även har kulturtidskrifter som uppdragsgivare.

Det nya förslaget till mediestöd skulle 2020 ha en anslagsram på 732,1 miljoner kronor, att jämföra med det nuvarande produktionsstödet till kulturtidskrifter på drygt 20 miljoner kr. Att exempelvis fördubbla produktionsstödet till kulturtidskrifter skulle utgöra endast 2,8 procent av förslaget till mediestöd men ha mycket stor betydelse för att utveckla en oberoende kulturbevakning.

7.1 Presstödet ersätts

Kulturrådet ställer sig bakom utredningens analys att ett nytt mediestöd behövs för att främja allmänhetens tillgång till oberoende nyhetsförmedling även i ett kraftigt förändrat medielandskap.

Vidare delar vi bedömningen att en förutsättning för ett framtida mediestöd bör vara att utgivaren respekterar demokratins idéer, inklusive förbud mot diskriminering.

7.2.1 Allmänna nyhetsmedier

Mediestödet föreslås, liksom det tidigare presstödet, att fortsatt gå till allmänna nyhetsmedier. I avsnittet 7.2.1 gör utredningen en definition av allmänna nyhetsmedier som vi anser är otydlig och som kräver ytterligare definition. Utredningen skriver att: "Några av de områden som diskuterats i det här sammanhanget är t.ex. kultur och vetenskap. Bland de medier som behandlar dessa och liknande ämnesområden finns det både sådana som präglas av tydliga särintressen och sådana som ha en mer allmän inriktning. De senare är inte uteslutna från mediestöd, men däremot de förstnämnda."

Vi tolkar förslaget till mediestöd som att det, liksom tidigare presstöd, inte omfattar de kulturtidskrifter som idag har produktionsstöd. Definitionen av kulturtidskrift är enligt Förordning (2010:1058) om statsbidrag till litteratur, kulturtidskrifter och

läsfrämjande insatser, en tidskrift som ”vänder sig till en allmän publik med kulturdebatt i vid mening eller som huvudsakligen ger utrymme för analys och presentation inom kultur och konstarter”. Kulturrådet får i nuläget ansökningar om kulturtidskriftsstöd från producenter av kvalificerad journalistik som inte uppfyller villkoren för produktionsstöd men som inte heller kommer att uppfylla kraven i förslaget om nytt mediestöd.

7.2.6 Mediestödets syfte

I avsnitt 7.2.6 redovisas syftet med ett nytt mediestöd vilket bland annat inkluderar allmänhetens ”möjlighet att ta del av och själva medverka till en mångfald av perspektiv i en bred samhällsdebatt”. Vi anser att detta mål sammanfaller med de kulturpolitiska målen för att stödja kulturtidskrifter vilket skulle motivera ett utökat stöd till kulturtidskrifter.

7.3.1 Trösklar för inträde i stödsystemet

Kulturrådet välkomnar förslaget om att det föreslagna mediestödet ska omfatta samtliga nationella minoriteters medier samt att tröskelvärden för att erhålla stödet ska vara lägre än för majoritetsmedier.

Utredningen menar att en lösning med ett system där stöd kan lämnas till produktion och spridning av samiskt nyhetsinnehåll utifrån ett samiskt perspektiv, riktat till samiska folket i Sápmi, oavsett i vilket nordiskt land de befinner sig inte bör prövas förrän lösningen är gemensam för berörda länder. Utredningen avstår därför från att lämna förslag på området. Kulturrådet kan fördela stöd till internationell verksamhet som bedrivs av en samisk organisation med stöd av 3 § i förordning (2012:517) om statsbidrag till kulturella ändamål. Med internationell verksamhet avses här verksamhet som berör Sverige och minst ett annat land. Vi uppfattar därför att utredningen hade kunnat lämna ett förslag som innebär att stöd kan lämnas till produktion och spridning av nyhetsinnehåll utifrån ett samiskt perspektiv och riktat till det samiska folket i Sápmi, oavsett i vilket land mediet framställs.

7.3.7 Innovations- och utvecklingsstöd

Kulturrådet välkomnar förslaget om en högre procentsats för andel stöd till insatser för nationella minoriteter och minoritetsspråk genom det föreslagna innovations- och utvecklingsstödet. Det kan bidra till nya initiativ på medieområdet som gynnar grupperna och språken och som kan hålla hög kvalitet.

Tillgängliga medier för personer med funktionsnedsättning (kapitel 4)

Kulturrådet delar utredningens slutsats att ny teknik kan stärka användarnas tillgänglighet till medier och att det behövs utveckling av standarder för att undanröja hinder. Det är viktigt att de olika statliga stöden inom medieområdet tillsammans bidrar till likvärdig tillgänglighet till medier för personer med funktionsnedsättning. Staten bör ha en tydligt pådrivande roll och i den fortsatta beredningen av utredningens förslag bör stor vikt läggas vid att integrera tillgänglighetsperspektivet och utreda vilka krav som kan ställas på den som mottar statligt stöd.

Mediesituationen för det samiska folket och de nationella minoriteterna (kapitel 5)

Utredningen gör värdefulla bedömningar när det gäller insatser för att förbättra mediesituationen för nationella minoriteter: judar, romer, det samiska folket, sverigefinnar och tornedalingar och de nationella minoritetsspråken med dess varieteter.

Kulturrådet instämmer i de rättighetsperspektiv som utredningen kommit fram till som: rätten till nyhetsinformation på det egna språket, rätten till nyhetsinformation och annan bevakning som riktar sig till det samiska folket och nationella minoriteter samt hur de nationella minoriteterna framställs i andra medier (majoritetsmedier).

Kulturrådet delar utredningens uppfattning att det finns behov av flera olika typer av stimulansåtgärder för att komma till rätta med brister i den oberoende nyhetsförmedling som riktar sig till det samiska folket och övriga nationella minoriteter. Dessa åtgärder måste också anpassas till ett nytt digitalt och globalt medielandskap. Kulturrådet understryker vikten av att ett nytt mediestöd förhåller sig till 5§ i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk där det framgår att nationella minoriteter ska ges möjlighet till inflytande i frågor som berör dem. Så långt det är möjligt bör samråd med representanter för minoriteterna ske i sådana frågor.

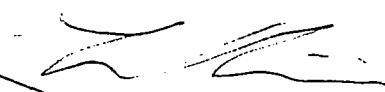
Utredningen identifierar att kompetens inom journalistik, stilistik, språkbehandling med mera är en förutsättning för att det framöver ska finnas översättare, korrekturläsare och journalister som behärskar de nationella minoritetsspråken. Utredningen identifierar också ett behov av fortbildning för redan yrkesverksamma journalister för att undvika en stereotyp nyhetsbevakning av frågor som rör de nationella minoriteterna och för att bredda nyhetsjournalistiken generellt i fråga om ämnen och perspektiv. Det beskrivna behovet av utbildning indikerar att det bör vara ett inslag i befintliga journalistutbildningar.

Det nuvarande presstödet kan inte sökas av minoritetsgrupper som inte ingår i något förvaltningsområde. Kulturrådet välkomnar att det nya mediestödet öppnar för alla nationella minoritetsgrupper. Det är också positivt att det föreslås lägre ingångsvärden till stöd för nationella minoriteters medier, både genom det föreslagna mediestödet och det föreslagna innovations- och utvecklingsstödet.

Däremot drar Kulturrådet slutsatsen att det även med utredningens förslag till lägre trösklar och lägre krav på periodicitet, finns ett alltför stort gap mellan det föreslagna mediestödet och villkoren för stöd till kulturtidskrifter eftersom Kulturrådets stöd till nationella minoriteters kulturtidskrifter redan idag omfattar titlar som i stor utsträckning är nyhetsförmedlande. Ett utökat uppdrag och ett ökat anslag till stödet för kulturtidskrifter skulle kunna överbrygga det gapet.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Staffan Forssell med handläggare Jan Kärrö som föredragande. I beredningen av ärendet har även enhetschef Lotta Brilioth Biörnstad, verksamhetsstrateg Signe Westin samt handläggarna Henriette Zorn, Maria Ågren och Karin Westling deltagit.

Staffan Forssell

Jan Kärrö